

معرفی کتاب

دکتر فاطمه فرجامند سیاهک‌نژاد

- ♦ نام کتاب: راهنمایی‌های کلی برای روش‌شناسی در زمینه تحقیق و ارزیابی طب سنتی
- ♦ ناشر: مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- ♦ ترجمه: دکتر محمدرضا شمس اردکانی، دکتر فاطمه فرجامند
- ♦ نوبت چاپ: اول، زمستان ۸۴
- ♦ شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- ♦ قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

است. این مساله تا آنجا پیش رفته که سازمان جهانی بهداشت نیز به آن توجه ویژه نموده است. آقای دکتر زیابوری زانگ، مسؤول بخش طب سنتی گروه داروهای ضروری و سیاست‌گذاری پزشکی سازمان جهانی بهداشت در پیشگفتار کتاب چنین می‌گوید:

همان‌گونه که همکاران گرامی آگاهی دارند، طب سنتی دیرزمانی است که جای خود را در نظام سلامت جامعه باز کرده و روز به روز بیشتر باز می‌کند. استفاده از طب سنتی و گیاهان دارویی نه تنها در ایران، بلکه در اکثر نقاط جهان به‌عنوان روش درمان مناسب کاربرد خود را به اثبات رسانده

طی دهه گذشته، کاربرد طب سنتی در سراسر دنیا توسعه یافته و محبوبیت کسب کرده است. طب سنتی نه تنها برای خدمات درمانی اولیه جهت افراد کم‌بضاعت در کشورهای در حال توسعه مورد استفاده قرار گرفته است، بلکه در کشورهایی که طب سنتی بر سیستم خدمات درمانی ملی غالب است، نیز به کار می‌رود. با وجود توسعه چشمگیر کاربرد طب سنتی در سراسر دنیا، ایمنی، کارایی و کنترل کیفیت داروهای گیاهی و شیوه سنتی درمان‌ها برای مسؤولان بهداشت و عموم مردم حایز اهمیت بسیاری است. روش‌های مختلف طب سنتی در فرهنگ‌ها و نواحی مختلف بدون توسعه موازی با استانداردهای بین‌المللی و روش‌های مناسب برای ارزیابی طب سنتی، توسعه یافته‌اند.

اکنون این چالش مطرح است که چگونه می‌توان از کاربرد صحیح طب سنتی اطمینان حاصل کرد. به علاوه چگونگی انجام پژوهش و ارزیابی طب سنتی نیز باید مشخص شود. دولت‌ها و محققان از جمله کسانی هستند که به طور فزاینده‌ای از سازمان جهانی بهداشت درخواست می‌کنند که استانداردها، مشاوره فنی و اطلاعات را در مورد این مسایل فراهم کند.

از سال ۱۹۹۱، سازمان جهانی بهداشت یک سری دستورالعمل‌های فنی نظیر دستورالعمل‌های ارزیابی داروهای گیاهی، دستورالعمل‌های پژوهشی برای ارزیابی ایمنی و کارایی داروهای گیاهی و دستورالعمل‌هایی برای مطالعات بالینی در مورد طب سوزنی را تدوین و منتشر کرده است. اگرچه هنوز این دستورالعمل‌ها برای پوشش دادن به بسیاری از مسایل چالش‌برانگیز در پژوهش و ارزیابی طب سنتی کافی نیستند.

در ۱۹۹۷، با حمایت مالی مرکز ملی طب مکمل و جایگزین، مرکز مشارکت طب سنتی در موسسات ملی بهداشت در شهر بتسدا، ایالت مری‌لند، آمریکا، پیش‌نویس دستورالعمل روش پژوهش و ارزیابی طب سنتی تهیه شد. از آن پس، پیش‌نویس چهار بار اصلاح شده است. در آوریل ۲۰۰۰، دستورالعمل‌ها در جلسه مشاوره سازمان جهانی بهداشت در هنگ‌کنگ با حمایت دولت هنگ‌کنگ نهایی شد.

دستورالعمل‌ها بر روی مباحثات مهم رایج در مورد ایمنی و کارایی طب سنتی متمرکز است و قصد دارد

سوالات چالش‌برانگیز را بر پایه شواهد مطرح و به آن‌ها پاسخ دهد. همچنین دستورالعمل‌ها برخی تعاریف مصطلح اما مبهم را توضیح و برخی قوانین ملی ارزیابی داروهای گیاهی را ارایه می‌دهند و روش‌های جدیدی را برای انجام پژوهش‌های بالینی مانند استفاده از روش کیفیت زندگی سازمان جهانی بهداشت را پیشنهاد می‌نماید.

روش کیفیت زندگی (QOL) از طریق برنامه سازمان جهانی بهداشت در مورد بهداشت روان توصیه یافته است و می‌تواند برای ارزیابی نتایج پژوهش بالینی در طب سنتی مورد استفاده قرار گیرد. دستورالعمل‌ها به‌طور دقیق بر اساس اظهارات متخصصان مختلف و مسؤولان بهداشت کشورها در سراسر دنیا تهیه و اصلاح شده‌اند، اما هنوز مسایل و نظرات دیگری وجود دارند که سهواً از قلم افتاده‌اند. احتمالاً با برخی از متخصصین مربوطه مشورت نشده است که این امر به خاطر ضیق وقت و محدودیت مالی سازمان جهانی بهداشت بوده است.

بی‌تردید این دستورالعمل‌ها به هدفشان در زمینه بهبود کیفیت و ارزش پژوهش در طب سنتی خواهند رسید. به خاطر پیشرفت‌های حاصله در پژوهش‌های طب سنتی، انتظار می‌رود که در آینده نزدیک این دستورالعمل‌ها مجدداً تجدید نظر شوند. بنابراین از پیشنهادات و نظرات همواره استقبال خواهیم کرد.

این کتاب همان‌گونه که از نامش پیداست، کتابی مرجع و راهنما در زمینه طب سنتی است که مجوز ترجمه آن توسط سازمان جهانی بهداشت (WHO) مستقر در ژنو به مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اعطا شده است. نشریه رازی برای کلیه دست‌اندرکاران این کتاب آرزوی موفقیت می‌کند.

